

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Inopia excusat à restitutione, numero 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

multa autem sunt facilia, & passim obvia, nec desunt aliqua minus frequentia, ideo prima hic, quæ frequentissima est, brevi explicationi subiicienda dumtaxat superest, si prius adnotes, certum esse, excommunicationem creditoris, multo minus debitoris, non excusare à restitutione. At lucrum magnum à debitore acquirendum tunc solum dabit causam ad differendam aliquantulum restitutionem, quando speratur, sic debitor posse satisfacere omnibus creditoribus.

a Val. 2. 2. d. 5. q. 6. p. 7. & multa de his excusationibus lege apud Castrop. de just. comm. d. 1. p. 17. per totum. b De periculo infam. & c. cum de adulterio, de re nocitura creditori supr. §. 3. nu. 2. de ingressu Relig. supr. §. 1. nu. 7. de præscr. supr. l. 1. c. 4. de cessione bonorum mox n. 7. dicetur. c Silv. Suar. Less. alij apud Castrop. l. 1. §. 5. d Layman. Less. alij apud Castrop. l. c. §. 4. n. 4.

Inopia excusans à restitutione.

2. Impotentia ergo, seu inopia causa est legitima, cur omitti, vel quod est minus, differri possit restitutio, quia vulgare est pronuntiatum: *Ad impossibile nemo tenetur*, vide, quæ dixi Tract. 2. c. 6. Cum autem fortior sit omisio (utique perpetua) quam dilatio, fortior ad illam impotentia, quam ad hanc sine dubitatione requiritur. Hinc lego apud doctores, e posse licite aliquando ex detrimento, quod debitori sequitur, etiam si non coniiciatur in necessitatem decidendi à suo stat, posse, inquam, licite differri restitutionem ad tempus, quo sine tanto detrimento fieri queat restitutio; lego apud Lessium f

eum, qui debet centum aureos, posse differre solutionem, si non potest nunc restituere, nisi prædium multo minoris vendat, quàm valet; lego apud Bonacinam, g posse differri solutionem, quando ad restituendum statim, rem valentem ducentos, oporteret vendere centum; quod duplex dictum Lessij & Bonacinæ explicat, quantum debet esse detrimentum, quod hanc licentiam differendi concedit. lego apud Ioannem Medinam h & alios, si periculum sit, ne filia se prostituat, & ne filij fiant latrones, vel ne debitor ipse pater ob summam indigentiam in desperationem incidat, posse differri solutionem; addit merito Castropalaus i, dummodo creditori inde grave damnum non obveniat. Hæc, inquam, absolute lego; at propter has causas posse restitutionem absolute omitti, non passim lego. Nam si deinde accedat maior causa, quale est periculum vitæ, membrorum, jacturæ notabilis & diuturnæ propriæ sanitatis, gravis infamiæ, notabilis casus à suo statu, ita ut illi filij, v. g. paterque, non habeant, unde alantur &c. non differri solum, sed omitti omnino poterit restitutio.

e Sot. Navarr. Val. alij, apud Bonac. d. 1. de restit. q. ult. p. 1. contra Mol. d. 754. f Less. l. 2. c. 16. nu. 12. & 25. g Bon. l. c. n. 22. & 23. h Io. Med. C. de restit. qu. 2. ad 2. Less. Nav. apud Castrop. mox citandum, i Castrop. de justitia comm. d. 1. p. 18. §. 3.

Qua ratione, qui differt solutionem ob causas prædictas, obligetur ad interesse, quod ex dilatione fortè patitur creditor, lege apud doctores.

1 Delug. t. 1. de just. d. 21. sec. 1. n. 16. Mol. Less. Reb. aliosque apud ipsum.

3. Sed

3. Sed quid, si detrimentum illud, & periculum latrocinandi in filiis, & desperationis in patre, de facto semper perseverent? respondeo: tunc non est improbable *m*, per accidens omitti posse restitutionem, si tamen præmittantur diligenter remedia, ne illa mala perseverent, & ut restituatur illa pars, quæ sine magno detrimento potest, & grave inde damnum creditori non obveniat. Ratio debet esse, quia secus, debitor hic & nunc daret creditori notabiliter plusquam ipsi deberetur; daret enim illud, quod ipsi debitori in illis periculis & detrimentis tam gravibus, quæ superari moraliter non possunt, ut supponi omnino debet, valet multo plus, quam illud, quod debet, ad quod iustitia obligare non potest, quæ æqualitatem per se respicit. Vide §. præced. n. 4. Dixi, notabiliter, quia debitor ad non notabilem jacturam, maxime quando debitum est ex delicto, ex omni recta ratione obligabitur; nam ideo obligavimus etiam ad partem, quando partem potest &c.

m. Reb. p. 1. l. 2. qu. 17. sec. 4. n. 36.

4. Illa ergo inopia, seu impotentia omnino à restitutione liberat, qua primo debitor verè non habet, unde solvat: secundo, qua si solvat, fit extreme indigens: tertio, qua si solvat, fit graviter indigens, quod alijs verbis supra in simili diximus, qua quis notabiliter cadit à suo statu; adverte illud (notabiliter) quod, quia non notatur ab aliquibus, sæpe palliatur obligatio restitutionis; ut aliquando appareat esse moraliter impossibilis, quæ certè ejus generis non est.

Vt è contra, si creditori constet de

impotentia omnimoda debitoris, illi molestiam asferre non potest, nec à judice petere, ut in carcerem debitorem conjiciat, quia jus creditoris contra proximum impotentem vel suspenditur vel elanguet: video tamen, sæpissime excusari creditores urgentes, quia sæpe adest spes, ut debitor ita vexatus, aliquam rationem ineat solvendi. An adesse possit alia excusatio, prudens lector inquirat.

a Bardi lib. 1. select. qu. 10. n. 6.

5. Adverte item, si quis in statum honorificum ascendisset, propter rem alienam mala fide acceptam, tunc faciendam esse restitutionem, etiam cum diminutione sui talis status, quia hoc non esset cadere, sed redire ad suum: multo magis, si in pari necessitate esset is, à quo rem surripuisti; tunc enim debet esse melior conditio innotentis domini: illud subadverte, si filius v. g. usurarij mala fide cepit possidere, teneri eum, etiam cum diminutione status relictæ à patre, ad restituendum; quia ejusmodi possessio cum mala fide nihil ipsi suffragatur; si verò cepit possidere bona fide, non teneri postea à suo statu bona fide possessio decidere, ut restituat, si cognoscat, ea esse bona aliena, quia quilibet jus habet ad conservandum statum bona fide acquisitum.

Impotentia testis & notarij, an à restitutione excuset?

6. In concursu extremæ vel gravis necessitatis debitoris & creditoris, quid faciendum, per aliam occasionem disputabimus. Verum casus ille frequens de teste & notario hic non est

Rrr 2

præter-